

Dispozice s majetkem ve společném jmění manželů

Společné jmění manželů není spoluvlastnictvím podílovým, kde každý ze spoluvlastníků vlastní byt ideální podíl z celku, ale každý z manželů je vlastníkem celé věci a současně je omezen stejným vlastnickým právem druhého manžela. Rozhodnutím soudu nelze nahrazovat dispoziční oprávnění se společným majetkem, tedy např. souhlas jednoho z manželů s převodem věci, neboť takovou povinnost občanský zákoník žádnému z manželů neukládá.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 22 Cdo 140/2007, ze dne 28.6.2007)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobce J. P., zastoupeného advokátkou, proti žalované V. B., o nahrazení projevu vůle, vedené u Okresního soudu v Ústí nad Orlicí pod sp. zn. 12 C 80/2005, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 5. ledna 2006, č. j. 19 Co 464/2005-55, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Žalobce se žalobou podanou 12. 4. 2005 u Okresního soudu v Ústí nad Orlicí (dále „soud prvního stupně“) domáhal, aby soud uložil žalované, aby společně s ním požádala jejich syna P. P. o vrácení dále specifikovaných nemovitostí, které mu darovali a aby společně se žalobcem podala proti synovi žalobu na určení, že účastníci jsou spoluvlastníky těchto nemovitostí. Žalobce tvrdil, že poté, co bylo manželství účastníků v roce 1999 rozvedeno, darovali nemovitosti v roce 2000 synovi. Protože se syn choval hrubě k žalobci a jeho nynější manželce a přes výzvy k vrácení daru žalobci ideální polovinu nemovitostí nevrátil, domáhal se žalobce již dvěma žalobami proti synovi určení, že je spoluvlastníkem ideální poloviny těchto nemovitostí. Jeho žaloby byly zamítnuty s odůvodněním, že žalobu musí podat oba dárci, případně pokud jeden z nich vrácení daru nežádá, musí být jeho souhlas nahrazen rozhodnutím soudu. Obdarovaný syn od roku 2002 žalobce a jeho manželku hrubě a vulgárně ponižuje, brání jim v užívání bytu v domě č. p. 285. V roce 2002 odřízl rozvod ústředního topení, znemožňuje uskladnění uhlí, v roce 2004 žalobci zakázal chov hospodářských zvířat a v srpnu 2004 tehdy nezaměstnaného žalobce vyzval, aby byt v domě č. p. 285 vyklidil. Žádost žalobce z 19. 8. 2004, aby společně s ním vyzvala syna k vrácení daru a v případě jeho nesouhlasu podala spolu s ním proti synovi žalobu o vrácení daru, žalovaná dopisem z 20. 8. 2004 odmítla.

Soud prvního stupně rozsudkem z 10. 6. 2005, č. j. 12 C 80/2005-36, rozhodl výrokem pod bodem I., že „žalovaná je povinna společně se žalobcem a) požádat svého syna P. P., o vrácení daru, nemovitostí - rodinného domu čp. 285 na stavební parcele číslo 125/2, stavební parcely č. 125/2- zastavěná plocha, pozemkové parcely č. 1903/2-zahrada a ve zjednodušené evidenci podle původního pozemkového katastru parcely č. 1081/1 zapsaných v katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu pro P. k., katastrální pracoviště Ú. n. O. na Listu vlastnictví pro obec a katastrální území H. Č. s příslušenstvím a součástmi těchto nemovitostí, které tvoří budova pro skladování-stodola, vedlejší stavba pro chov zvířectva, kolna, venkovní úpravy, tj. přípojka vody, kanalizace, septik, zpevněná plocha, oplocení a trvalé porosty, a b) podat společně se žalobcem žalobu na určení vlastnictví s návrhem na vydání rozsudku: Určuje se, že vlastníkem nemovitostí - rodinného domu č.p. 285 na stavební parcele číslo 125/2, stavební parcely č. 125/2 - zastavěná plocha, pozemkové parcely č. 1093/2 - zahrada a ve zjednodušené evidenci podle původního pozemkového katastru parcely č. 1081/1 zapsaných v katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu pro P. k., katastrální pracoviště Ú. n. O. na Listu vlastnictví pro obec a katastrální území H. Č. s příslušenstvím a součástmi těchto nemovitostí, které tvoří budova pro skladování - stodola, vedlejší stavba pro chov zvířectva, kolna, venkovní úpravy, tj. přípojka vody, kanalizace, septik, zpevněná plocha, oplocení a trvalé porosty, jsou žalobci.“ Výrokem pod bodem II. rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že manželství účastníků bylo rozvedeno rozsudkem soudu prvního stupně z 16. 7. 1999, č. j. 12 C 85/99-10, který nabyl právní moci 21. 7. 1999. Darovací smlouvou uzavřenou 12. 12. 2000 (s účinky vkladu práva do katastru nemovitostí k 21. 12. 2000) darovali účastníci shora označené nemovitosti synovi P. P. K výzvě z 12. 6. 2002 P. P. ideální polovinu nemovitostí žalobci nevrátil. Žaloba, kterou se žalobce proti němu domáhal

určení, že žalobci náleží ideální polovina nemovitostí, byla zamítnuta rozsudkem z 30. 4. 2003, č. j. 12 C 252/2002-64, s odůvodněním, že chování syna, který přestěhoval žalobce do jiného bytu v domě č.p. 285 není hrubým porušením dobrých mravů ve smyslu § 630 občanského zákona (dále „ObčZ“). K odvolání žalobce byl uvedený rozsudek potvrzen rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze 17. 2. 2004, č. j. 19 Co 425/2003-116, který nabyl právní moci 29. 3. 2004. Odvolací soud dospěl k závěru, že pokud nemovitosti v době, kdy došlo k darování, náležely do zaniklého a nevypořádaného společného jmění dárců jako bývalých manželů, a bývalá manželka V. P. uvedla, že sama vrácení daru neřádá, musel by žalobce získat její souhlas, potřebný podle § 145 odst. 2 ObčZ k vrácení daru jako úkonu, který není obvyklou záležitostí, soudní cestou. Kromě toho by se vrácení daru mělo týkat nejen ideální poloviny nemovitostí, ale nemovitostí celých. Žalobce podal 2. 11. 2004 proti synovi další žalobu, doručenou 3. 12. 2004, která obsahovala výzvu k vrácení daru - ideální poloviny nemovitostí pro hrubé chování syna již v dřívějším výzvě popsané, a dále spočívající v tom, že žalobce jako nezaměstnaného v srpnu 2004 syn vyzval, aby dům čp. 285 vyklidil. Rozsudkem soudu prvního stupně z 21. 1. 2005, č. j. 12 C 273/2004-26, který nabyl právní moci 19. 2. 2005, byla žaloba na určení, že žalobce je podílovým spoluvlastníkem ideální poloviny předmětných nemovitostí, znovu zamítnuta. To z důvodů, že k vrácení darovaných nemovitostí žalobce dosud nezískal souhlas bývalé manželky V. B. ani rozhodnutí soudu její souhlas nahrazující, a žalovaný syn se dovolal relativní neplatnosti výzvy k vrácení daru doručené mu 3. 12. 2004.

Na základě těchto zjištění dospěl soud prvního stupně k závěru, že žalobce k tomu, aby mohl podle § 630 ObčZ vyzvat P. P. k vrácení nemovitostí, které mu společně se žalovanou daroval smlouvou z 12. 12. 2000, potřebuje podle § 145 odst. 2 ObčZ její souhlas. Protože však souhlas nedala, byl rozsudkem vydaným podle § 161 odst. 3 občanského soudního řádu (dále „OSŘ“) projev této její vůle nahrazen a současně žalované uloženo, aby podala proti P. P. společně se žalobcem žalobu na určení, že účastníci jsou vlastníky nemovitostí.

K odvolání žalované Krajský soud v Hradci Králové jako soud odvolací rozsudkem z 5. 1. 2006, č. j. 19 Co 464/2005-55, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl. Dále rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud zdůraznil, že zvláštnost společného jmění manželů spočívá v tom, že nejde o spoluvlastnictví podílové, kde každý ze spoluvlastníků vlastní byt ideální podíl z celku, ale každý z manželů je vlastníkem celé věci a současně je omezen stejným vlastnickým právem druhého manžela. Rozhodnutím soudu nelze nahrazovat dispoziční oprávnění se společným majetkem, tedy např. souhlas jednoho z manželů s převodem věci, neboť takovou povinnost občanský zákoník žádnému z manželů neukládá. S poukazem na článek 2 Listiny základních práv a svobod, podle kterého každý může činit, co není zákonem zakázáno a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá, odvolací soud uzavřel, že také žádný zákon žalované neukládá, aby akceptovala postoj žalobce a souhlasila s výzvou k vrácení daru ve smyslu § 630 ObčZ. Taková povinnost nevyplývá pro žalovanou ani z § 145 odst. 2 ObčZ nebo ze smlouvy nebo z porušení povinnosti a žalovaná nijak nezasahuje do práv nebo oprávněných zájmů žalobce.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání z důvodu nesprávného právního posouzení věci. Vytýká odvolacímu soudu, že nesprávně vyložil § 145 odst. 2 ObčZ. Jestliže darování nemovitostí náležející do společného jmění manželů není úkon běžný, k němuž je podle tohoto ustanovení nutný souhlas obou manželů, je třeba souhlasu obou manželů i k vrácení nemovitosti manžely darované. Stejný režim platí podle žalobce analogicky i pro případ darování nemovitostí náležejících sice do zaniklého, ale dosud nevypořádaného společného jmění, jestliže právě vzhledem k darování nedošlo k vypořádání společného jmění manželů k nemovitostem rozhodnutím soudu a ani podle zákonné domněnky nepřešly do režimu podílového spoluvlastnictví. Pokud jeden z manželů s vrácením daru nesouhlasí, pak lze jeho souhlas jako projev vůle nahradit rozhodnutím soudu podle § 161 odst. 3 OSŘ. Jinak by totiž byla manželovi jako dárci, k němuž se obdarovaný choval způsobem opravňujícím požadovat vrácení daru, odepřena ochrana jeho vlastnického práva. Žalobce se ještě vyslovuje k otázce promlčení práva žádat vrácení daru v souvislosti s tím, že je třeba nahrazení projevu vůle žalované, a vyslovuje přesvědčení, že výzva k vrácení daru je jako právní úkon perfektní až je najisto postaveno, zda druhý manžel svůj souhlas dal či nikoliv. Navrhl, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

Nejvyšší soud jako soud dovolací po zjištění, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou, řádně zastoupenou osobou včas a že je přípustné, přezkoumal napadený rozsudek podle § 242 odst. 1 a 3 OSŘ a dospěl k závěru, že dovolání není důvodné.

Podle § 630 ObčZ se dárce může domáhat vrácení daru, jestliže se obdarovaný chová k němu nebo členům jeho rodiny tak, že tím hrubě porušuje dobré mravy.

V tomto ustanovení je upraven zvláštní způsob zániku darovacího vztahu jednostranným právním úkonem dárce.

Okamžikem jednání obdarovaného, které naplňuje znaky uvedené v § 630 ObčZ, vzniká dárce právo domáhat se vrácení daru, tedy požadovat po obdarovaném vrácení toho, co bylo předmětem darování. Využije-li dárce tohoto práva, zaniká darovací vztah okamžikem, kdy jeho projev vůle došel obdarovanému (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 33 Odo 563/2004, Soubor rozhodnutí Nejvyššího soudu č. C 4185).

Zánikem manželství zaniká podle § 149 odst. 1 ObčZ společné jmění manželů. Podle § 150 odst. 4 ObčZ nedošlo - li do tří let od zániku společného jmění k jeho vypořádání dohodou nebo nebyl-li do tří let od jeho zániku podán návrh na jeho vypořádání rozhodnutím soudu, platí ohledně vypořádání movitých věcí, že manželé se vypořádali podle stavu, v jakých každý z nich věci ze společného jmění manželů pro potřeby svou, své rodiny a domácnosti výlučně jako vlastník užívá. O ostatních movitých věcech a o nemovitých věcech platí, že jsou v podílovém spoluvlastnictví a že podíly obou spoluvlastníků jsou stejné; totéž platí o ostatních majetkových právech, pohledávkách, a závazcích manželům společných.

V dané věci je třeba posoudit případ, kdy účastníci darovali nemovitosti, které byly předmětem jejich již zaniklého, avšak dosud nevypořádaného společného jmění, přičemž žalobce se domáhá souhlasu k podání výzvy obdarovanému, aby vrátil dar, tedy výzvy, která má být učiněna již po uplynutí lhůty tří let po zániku manželství. Po uplynutí této tříleté lhůty může jeden z manželů vyzvat obdarovaného ve smyslu § 630 ObčZ jen k vrácení ideální poloviny nemovitostí, neboť ke dni výzvy neexistuje ani jako nevypořádaný nedílný vlastnický vztah bývalých manželů k nemovitostem a nemůže se takový nedílný vztah výzvou jednoho z manželů ani obnovit. Proto každý z bývalých spoluvlastníků - subjektů společného jmění - může po uplynutí této lhůty sám žádat o vrácení jedné ideální poloviny daru a k tomuto úkonu nepotřebuje souhlas druhého bývalého manžela, se kterým měl věc ve společném jmění. Jsou-li splněny zákonné podmínky pro vrácení daru, přechází spoluvlastnický podíl zpět na dárce okamžikem, kdy obdarovanému došel projev vůle dárce. Pak se dárce, který vyzval obdarovaného k vrácení věci, může domáhat vůči němu určení, že mu spoluvlastnický podíl v tomto rozsahu náleží. Naopak nelze žádat druhého bývalého manžela - dárce - ,aby v této době vyslovil se žádostí o vrácení celé darované věci souhlas. Proto je závěr odvolacího soudu o tom, že v tomto případě nelze žalobě na nahrazení projevu vůle vyhovět, správný; nárok na takové nahrazení v době, kdy se již uplatní účinky zákonné domněnky vypořádání nelze dovodit z žádného ustanovení občanského zákoníku nebo jiného právního předpisu.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně tak, že byla žaloba na nahrazení projevu vůle žalované, kterým má být souhlas žalované k výzvě k vrácení nemovitostí darovaných účastníky jejich synovi P. P., kterou hodlá žalobce následně učinit, stejně jako uložení povinnosti žalované podat spolu s ním žalobu na určení, že účastníci jsou vlastníky nemovitostí, zamítnuta, je správná a dovolání bylo proto zamítnuto (§ 243b odst. 2 OSŘ).

© EPRAVO.CZ - Sbírnka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)